

Meilahden yläasteen malli Koulurauhan toteuttamiseksi helsinkiläisessä koulussa

Lukuvuoden ohjelma koostuu aikaisemmin käytössä olleista toimintatavoista sekä uusista oppilaiden ideoista. Läpi ohjelman teemana kulkee ajatus läheisestä suhteesta lähikouluhin, erityisesti niiden kuudensiin luokkiin. Tarkoitus on helpottaa nivelvaihetta, siirryttäessä kuudennelta seitsemännelle luokalle. Tukioppilaat luovat linkin yläkoululle ja ovat tukena monia pelottavassa siirtymävaiheessa. Kuukausittaisia teemoja hyödynnetään tarkoituksenmukaisesti alakouluilla.

Kiusaamistapausten selvittämiseksi koulussamme on vakiintunut seuraava menettely. Ensi vaiheessa kiusaamisen havainnut opettaja keskustelee kaikkien osapuolien kanssa ja pyrkii kartoittamaan tilannetta. Tämän jälkeen otetaan yhteyttä koteihin ja pyritään selvitetään tilanne. Vaikavammissa tapauksissa rehtori puhuttelee ja mahdollisesti kutsuu osapuolet koululle sovitteluun. Sovittelua seuraavat mahdolliset sanktiot.

Kiusaamisen ehkäiseminen teemana on äärimmäisen haastava. Olemme keskittyneet tukioppilaiden toimintaedellytysten kehittämiseen kaikessa koulun toiminnassa. Henkistä väkivaltaa on vaikea havaita kouluympäristössä. Tässä tarvitsemme kaikkien oppilaiden panosta varhaisen puuttumisen edistämiseksi.. Tukioppilaiden aloitteesta olemme ryhtyneet suunnittelemaan sovittelujärjestelmän kehittämistä tietynlaisten kiusaamistapausten ratkaisemiseksi.

Kuukausittaiset teemat:

Elokuu: Sopeutuminen

Koulurauhatilaisuus järjestetään pesäpallokentällä 18.8.2005. Kyseessä on tapahtuma, jossa oppilaat julistavat valtakunnallisen koulurauhan. Oppilaat esittävät aiheeseen liittyvää musiikkiaan yhteistyössä Poliisien soittokunnan kanssa. Tapahtumaan osallistuu noin 1200 oppilasta lähialueen kouluista. Lukuvuoden teemana on koulukiusaamisen ehkäiseminen. Tapahtuman ovat mahdollistaneet Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Opetushallitus ja Poliisi. Oppilaiden laatima koulurauhan julistus lähetetään Yle X:n taajuudella.

Ryhmäytymispäivä uusille seiskaluokkalaisille järjestetään 19.8.2005. Uudet oppilaat kiertävät tukioppilaiden johdolla rasteja (*vinkkejä rasteiksi liite 1.*). Ideana on yhteishengen ja toverisuhteiden muodostaminen ja vahvistaminen.

Tukioppilaat esittäytyvät koulun oppilaille. Sisääntuloaulan seinälle ripustetaan valokuva koulumme ”tukareista”.

Tukioppilaat vierailevat seitsemänsissä luokissa kertomassa toiminnastaan. Elokuussa tavoitteena on muodostaa henkilökohtainen suhde myös niihin oppilaisiin, jotka eivät ole tulleet lähikouluista. Kuvataidepainotuksen vuoksi Meilahden yläasteelle tulee uusia oppilaita 14 alakoululta.

Syyskuu: Yhteishenki

Tukioppilaat osallistuvat urheilupäivän järjestelyihin erilaisten leikkien muodossa.

Yhteys lähikouluille käynnistetään jo syyskuussa. Tukioppilaat esittäytyvät kuudesluokkalaisille ja kertovat kokemuksistaan yläkoulussa ja erityisesti meidän koulussa. Vierailu kuudensiin luokkiin

kestää yleensä yhden oppitunnin. Ennen vierailua oppilaat suunnittelevat ohjelman yhdessä tukioppilasohjaajan kanssa. Ensimmäisellä vierailulla keskitytään lähinnä tutustumiseen ja avoimen ilmapiirin luomiseen.

Lähikouluissa vierailut kuuluvat koulumme tukioppilaiden ohjelmaan läpi koko lukuvuoden. Nivelvaiheen helpottamiseen kiinnitetään runsaasti huomiota. Tarkoitus on muodostaa luottamuksellinen suhde kuudesluokkalaisiin, joilla usein herää kaikenlaisia ajatuksia yläkouluun siirtymisestä. Tuttujen tukioppilaskasvojen näkeminen yläkoulun uudessa ympäristössä varmasti rauhoittaa ensimmäisten koulupäivien jännitystä. Tutulle tukioppilaille on myös helpompi mennä puhumaan mahdollisista ongelmista.

Perusrunko ensimmäiseen alakouluvierailuun:

- Hyviksi koettuja tutustumisleikkejä
- Kerrotaan perustietoja yläasteesta yleensä
- Kerrotaan omasta yläasteestamme
- Tukioppilastoiminnan ideaa valotetaan
- Kysymyksiä ja vastauksia

Lokakuu: Anna hyvän kiertää

Idea perustuu elokuvaan, jossa hyvän teon kohteeksi päässyt ihminen velvoitetaan tekemään hyvä teko kolmelle seuraavalle. Tukioppilaat markkinoivat teemaa laajasti. Ihmisiä tarkkaillaan parin viikon ajan, jonka jälkeen parhaiten esille tulleet hyvät teot palkitaan.

Lähikouluilla vierailaan teeman puitteissa. Tarkoituksena on suunnitella ja esittää näytelmä kuudensien luokkien kanssa.

Marraskuu: kansainvälisyys/monikulttuurisuus

Ensimmäisessä vaiheessa kartoitetaan, millaisten kulttuurien edustajia koulussamme opiskelee. Tämän jälkeen tiedustellaan heidän halukkuuttaan esitellä omaa kulttuuriperintöään muille. Koulussamme toimii valmistavan opetuksen luokka, joten sitäkin kautta monet kulttuurit ovat edustettuina koulumme arjessa.

- Kaupungin kulttuuritoimen kautta on tarkoitus kutsua esiintyjä. He voivat joko kertoa eri kulttuureista tai esiintyä traditioidensa pohjalta.
- Suomen etniset vähemmistöt esittäytyvät.
- Info-TV:oon kootaan kuvaotoksia eri kulttuureista
- Kotitalouden tunneilla valmistetaan monikulttuurisia ruokia.
- Kansainvälisyysteemaan kiinnitetään huomiota oppiaineiden sisällä.
- Monikulttuurinen musiikki soi välitunneilla.

Joulukuu: Sovittelu ja rauhallinen koulu

Koulun oppilaille tehdään tiettäväksi uusi mahdollisuus selvittää kiusaamistapauksia ja erimielisyyksiä. Sovittelu ei toki sovellu kaikkiin tapauksiin, mutta on oppilaiden kaipaama lisä asioiden erimielisyyksien selvittämiseen.

Tukioppilaat jalkautuvat lähikouluille puhumaan koulukiusaamisesta ja sen ehkäisemisestä yläkouluilla. Kerrotaan koulun toimintatavoista kiusaamistilanteissa ja samalla kartoitetaan oppilaiden pelkoja käsityksiä yläkoulun arjesta. Kysymyksille annetaan tilaa ja niihin vastataan rehellisesti.

Tammikuu: Erilaisuus

”Päivää päivää – päivä”. Ensin laaditaan tavoitellista tervehtimisistä. Se sisältää 15 erilaista ihmisen ominaisuutta, jotka ovat löydettävissä koulustamme. Esimerkiksi oppilaan tulee tervehtiä ihmistä, joka puhuu äidinkielenään jotain muuta kieltä kuin tervehtijä. Viisitoista erilaista ominaisuutta ihmisistä löytäneet oppilaat osallistuvat arvontaan, jossa päävoittona ovat lapaset kättelyn helpottamiseksi.

Mahdollisesti toteutetaan näytelmä POP-luokan kanssa.

Erilaisuuspäivä. Ideana on, että jokainen tuo itsestään yhden päivän ajan esille jotain tavallisuudesta poikkeavaa. Tämä voi ilmetä pukeutumisena tai jonain muuna persoonallisena erikoisuutena.

Tammikuussa kuudesluokkalaiset tulevat vierailulle kouluun. Heille järjestetään neljä oppituntia erilaisissa oppiaineissa. Tukioppilaat esittelevät heille koulua ja opastavat henkisesti sekä fyysisesti.

Helmikuu: Ystävyys

Ystävänäpäivä-ohjelmaa:

- Halipäivää on vietetty koulussamme jo monasti. Periaate on, että jokaisen oppilaan rintaan kiinnitetään sydän, johon kohdetta halannut kirjoittaa nimensä. Eniten nimiä sydämeensä kerännyt palkitaan muhkeasti.
- Rusettiluistelua
- Ystävänäpäiväradio: radiota juontavat tukioppilaat, jotka lukevat oppilaiden laatikkoon pudottamia tervehdyksiä keskusradiossa. Radio on toiminnassa välitunneilla.
- Ehdotettu pajapäivää, jolloin valmistettaisiin erilaisia lahjoja ystäville ystävänäpäivää silmällä pitäen. Eri pisteissä voisi valmistaa esimerkiksi kortteja, avaimenperiä, koruja tai pikkuleipiä.

Tukioppilaat vievät ystävyysteemaa ja toisten huomioimista alakouluille teemaoppitunnin puitteissa.

Maaliskuu: Itsetunto

Teemana on ”Kuka mä olen?”. Oppilaat tekevät itselleen pinssejä, joissa on jokin itsetuntoa korostava iskulause. Pinsseihin on mahdollisuus kirjoittaa myös jotakin hyvää toisista ihmisistä. Ideaan liittyy myös selkiin laitettavat julisteet, joihin toiset oppilaat voivat kirjoittaa positiivisia ajatuksia kohteesta.

Huhtikuu: Ilo

Tukioppilaat organisoivat ”väriviikon”, jonka jokaisena päivänä oppilaat ja opettajat pukeutuvat tietyn väriteeman mukaan (esim. maanantaina punainen). Viikon kuluessa tukioppilaat arvioivat päivittäin parhaat pukeutajat, jotka palkitaan perjantaina koulumme ”Mya”-gaalassa.

Väriviikko huipentuu Hassujen hattujen päivään, jossa hatut pääsevät värien ohella valokeilaan.

Toukokuu: Startti kesään

Viimeisillä lomaa edeltävillä viikoilla keskitytään puristamaan opinnot päätökseen parhaalla mahdollisella tavalla. Jos aikaa riittää, tehdään retkiä lähialueiden luontoon.

Tukioppilaat vierailevat lähikouluissa toivottamassa uudet oppilaat tervetulleiksi yläasteelle. Heränneisiin kysymyksiin vastataan ja korostetaan tukioppilaiden läsnäoloa uusien seitsemäsluokkalaisten ensimmäisestä koulupäivästä lähtien.

Kiusaamiseen puuttuminen Meilahden yläasteella

Kun opettaja havaitsee kiusaamistilanteen tai hänelle kerrotaan vastaavasta, hän on velvollinen puuttumaan ollessaan lähin aikuinen tilanteessa. Opettaja keskustelee tai puuttuu tilanteeseen. Aineenopettaja voi keskustella luokanvalvojan kanssa sekä ottaa yhteyttä oppilashuoltoryhmän jäseniin. Oppilashuoltoryhmään kuuluvat rehtorit, erityisopettajat, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, kuraattori sekä tarvittaessa luokanvalvoja tai aineenopettaja. Koulusta otetaan yhteyttä huoltajiin. Heidät voidaan kutsua koululle keskustelemaan tilanteesta.

Rehtori keskustelee kiusaamistapausten osapuolten kanssa sekä sopii osapuolten kanssa rankaisutai sovittelutavoista.

Oppilashuoltoryhmä kokoontuu kerran viikossa tai tarvittaessa useammin. Mahdollista kiusaamistapausta voidaan käsitellä tässä moniammatillisessa työryhmässä ja päättää jatkotoimista. Näitä voivat olla sovittelukäytäntö, seuranta, osapuolten huoltajien tapaaminen tai muu tilanteeseen sopiva menettely.

Kun huoltaja havaitsee lapsensa joutuneen kiusatuksi tai kiusaajan rooliin, hän voi ottaa yhteyttä luokanvalvojaan. Luokanvalvojan ja oppilashuoltoryhmän jäsenten yhteystiedot löytyvät lukuvuoden alussa jaettavasta opinto-oppaasta sekä koulun kotisivuilta. Luokanvalvoja informoi asiasta oppilashuoltoryhmän jäseniä.

Oppilaita rohkaistaan kertomaan aikuiselle tai tukioppilaalle kiusaamisesta. Tavoitena on, että kiusaamisesta voi kertoa avoimesti. Tukioppilaat tutustuvat uusiin seitsemäsluokkalaisiin ryhmäytymisviikolla ja luokkakäynneillä. Oppilas voi tulla kertomaan kiusaamisesta kenelle tahansa opettajalle tai oppilashuoltoryhmän jäsenelle. Tukioppilaat ovat saaneet koulutusta siihen, kuinka ilmennyttä tilannetta ryhdytään ratkomaan.

Sovittelumenettelyyn kuuluvat osapuolten kuuleminen ja heidän näkemystensä kirjaaminen. Sovittelutilanteessa jokaiselle osapuolelle annetaan mahdollisuus kertoa oma näkemyksensä tapahtuneesta. Jos osapuolet pääsevät yhteisymmärrykseen, laaditaan sopimusasiakirja, jonka kaikki osapuolet allekirjoittavat. Sopimuksen pitämistä valvotaan seurannalla, esimerkiksi järjestetään uusi kokoontuminen.

Vinkkejä ryhmäytymispäivään

Seuraavassa on esimkerkkejä Meilahden yläasteen tukioppilaiden ideoista.

Tässä erikseen järjestetyssä tapahtumassa seitsemännen luokan oppilaat kiertävät tukioppilaiden johdolla rasteja, jotka helpottavat tutustumista uusiin luokkatovereihin. Rasteja ja niiden järjestystä pohdittaessa kannattaa huomioida oppilaiden taustat. Tarkoituksenaan on, että kaikki tuntisivat olonsa rennoksi ja turvalliseksi.

Pujottelu

Oppilaat jaetaan pareihin. Toisen osapuolen silmät sidotaan ja toisen tehtävä on opastaa pari pujotteluradan läpi.

Arvaa opettajat

Opettajien nimien kirjaimet on sekoitettu. Ryhmä ratkaisee yhdessä, keistä opettajista on kyse.

Ihmispatsas

Ryhmä muodostaa itsestään mahdollisimman näyttävän ihmispatsaan. Teos kuvataan ja parhaat palkitaan.

Iskulause

Oppilaat keksivät ryhmän yhteisesti hyväksymän iskulauseen. Persoonallisuuteen kannustetaan.

Sähköaita

Maastoon on viritetty köysi, joka kuvaa sähköaitaa. Ideana on, että ryhmän kaikki jäsenet saadaan sähköaidan yli köyttä koskematta. Ryhmä suunnittelee yhteistoiminnassa toimintatavan.

Perinteisesti mielenkiintoisia variaatioita on esiintynyt.

Luottamus

Oppilaat saapuvat rastille ryhmässään. Neljä heistä varustetaan ensin pyöräilykypärillä, jonka jälkeen heidän on tarkoitus kaatua taaksepäin pöydän päältä. Tässä vaiheessa muut ryhmän jäsenet astuvat kuvaan ja ottavat kaatuvan oppilaan vastaan parhaaksi katsomallaan tavalla. Kaikki halukkaat pääsevät kokeilemaan luottamustaan ryhmäänsä.

Tässä esimerkki ryhmäytymispäivän ohjelmasta:

09:00 Lähtö koululta esim. kävellen luokanvalvojen johdolla.

09:30 – 10:00 Yhteinen aloitus

· Päivän ohjeistus

· Siirtyminen aloitusrasteille (omin päin tai rastivalvojen johdolla)

10:00 – 12:00 Tehtävärastit

12:00 – 12:30 (noin) Eväiden syönti ja päätös

12:45 (noin) lähtö koululle luokanvalvojen johdolla

13:00 (noin) koululle

Muistettavaa:

Eväät

EA (=ensiapu)-laukku

Rastilaput oppilaille

Rastien opastus (reitin merkkaus?)

Megafoni

Videokamera

Rastien huoltajat hoitavat tarvitsemansa välineet